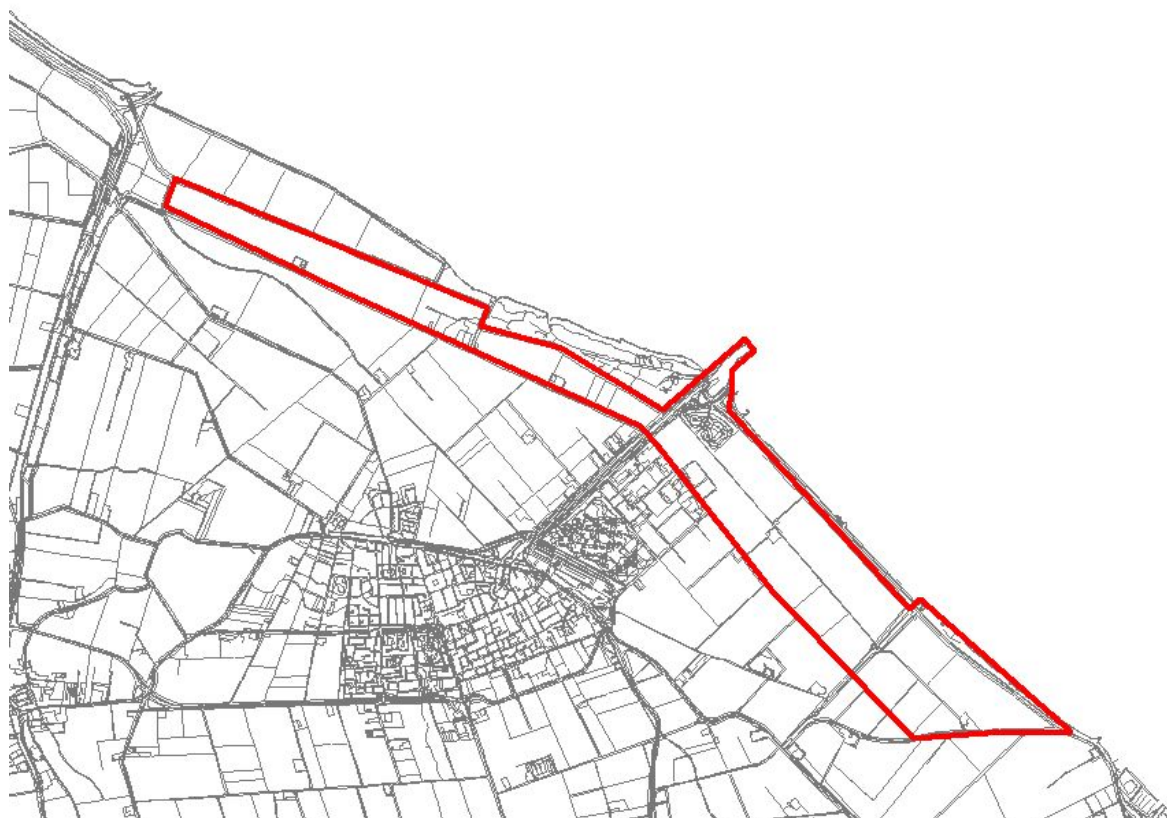

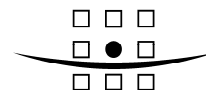

**Verslechterings- en verstoringsstoets
Natuurbeschermingswet 1998 voor het
bestemmingsplan Integrale
zoetwatervoorziening gemeente Middelharnis**

Provincie Zuid-Holland

22 januari 2007
Definitief eindrapport
9S1161.a0

ROYAL HASKONING

HASKONING NEDERLAND B.V.
RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Hoofdweg 490
 Postbus 8520
 3009 AM Rotterdam
 +31 (0)10 286 54 32 Telefoon
 (010) 220 00 25 Fax
 info@rotterdam.royalhaskoning.com E-mail
 www.royalhaskoning.com Internet
 Arnhem 09122561 KvK

Documenttitel Verslechterings- en verstoringsstoets
 Natuurbeschermingswet 1998 voor het
 bestemmingsplan Integrale
 zoetwatervoorziening gemeente Middelharnis

Verkorte documenttitel V&V toets zoetwatervoorziening

 Status Definitief eindrapport

 Datum 22 januari 2007

 Projectnummer 9S1161.a0

 Opdrachtgever Provincie Zuid-Holland

 Referentie 9S1161.a0/R00002/901451/Rott1

 Auteur(s) drs. K.H. (Karel-Henk) Grootjans

 Collegiale toets drs. T. (Tom) van den Broek

 Datum/paraaf

 Vrijgegeven door ir. E. (Esther) Bosman

 Datum/paraaf

SAMENVATTING

In 2004 is door de Gemeente Middelharnis het Voorontwerp Bestemmingsplan Integrale zoetwatervoorziening opgesteld om de aanleg van een zoetwatervoorziening, bijbehorende natuurontwikkeling en de uitbreiding of realisatie van enkele recreatieve voorzieningen mogelijk te maken. De voorgenomen zoetwatervoorziening en enkele van de recreatieve uitbreidingen liggen in of grenzen aan het Haringvliet dat als Natura 2000-gebied is beschermd en hebben mogelijk (negatieve) gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied.

Uit de voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is gebleken effecten van de aanleg van de inlaatvoorziening, de verbetering van de waterkering en de uitbreiding van het strand te verwachten zijn. Er is echter geen kans op significante effecten en de uitvoering van een passende beoordeling is dan ook niet noodzakelijk. Voor de niet significante effecten moest echter wel een verslechterings- en verstoringstoets uitgevoerd worden. Hierbij is een onderscheid gemaakt in effecten op habitattypen, soorten van de Habitatrichtlijn (alleen Noordse woelmuis) en winter- en broedvogels van de Vogelrichtlijn.

Habitattypen

Ter plaatse van de stranduitbreiding en de inlaatvoorziening komen geen habitattypen voor waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd of zijn potenties aanwezig om deze te ontwikkelen. Vernietiging, verslechtering en/ of verstoring van de Natura 2000 habitattypen doet zich dan ook niet voor.

Noch op lokaal, noch op regionaal (gehele Haringvliet) niveau leidt de stranduitbreiding of de aanleg van de inlaatvoorziening tot een negatief effect op de habitattypen 'Schorren en zilte graslanden' (H1330) en 'Ruigten en zomen' (H6430). Oppervlakte en kwaliteit van deze habitattypen komen niet in gevaar; realisatie van de voorgenomen activiteiten veroorzaakt geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Noordse woelmuis

Noordse woelmuis komt niet in het plangebied voor. Het gors ter plaatse van de geplande inlaatvoorziening doet mogelijk wel dienst als stepping stone in de migratieroute tussen omliggende populaties. De inlaatvoorziening doorsnijdt deze (mogelijke) route. Het gors moet na de aanleg van de inlaatvoorziening dan ook hersteld worden door na aanleg de aanzuigbuis weer met grond te bedekken. De tijdelijke schade aan het gors zal niet van invloed zijn op het eventuele voorkomen van de Noordse woelmuis.

Barrièrewerking moet worden tegengegaan door de zuigbuis te verlengen en na aanleg weer met grond af te dekken, zodat het gors weer een aaneengesloten gebied vormt.

Noch op lokaal, noch op regionaal (gehele Haringvliet) niveau leidt de aanleg van de inlaatvoorziening tot een negatief effect op Noordse woelmuis. Verspreiding en omvang en kwaliteit van het leefgebied komen niet in gevaar; realisatie van de voorgenomen activiteiten veroorzaakt geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Vogels

Rondom het plangebied komen alleen enkele wintervogels, waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd, in noemenswaardige aantallen voor. De biotopen voldoen niet als geschikte broedplaats voor de verschillende kwalificerende broedvogels. Verstoring van de wintervogels wordt alleen tijdens de aanleg verwacht.

Op lokaal niveau treedt bij de aanleg van de inlaatvoorziening een geringe tijdelijke verstoring op; twee procent van het omliggende gebied is tijdelijk minder geschikt voor wintervogels. Op het niveau van het Haringvliet dan wel de gehele Delta treedt geen tot slechts een marginale verstoring op. Omvang en kwaliteit leefgebied van de verschillende vogels komen niet in gevaar; realisatie van de voorgenomen activiteiten veroorzaakt geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1 INLEIDING	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Voorontwerp bestemmingsplan Integrale zoetwatervoorziening	1
1.3 Voortoets	2
1.4 Doelstelling	2
1.5 Werkwijze en leeswijzer	3
2 TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA	4
2.1 Toetsingskader	4
2.1.1 Begrenzing	4
2.1.2 Habitattypen en soorten	5
2.2 Beoordelingscriteria	6
3 MOGELIJKE NEGATIEVE EFFECTEN	7
3.1 Locaties	7
3.2 Storingsfactoren	7
3.3 Verstoringsevoeligheid	8
4 VERSPREIDING EN AANTASTING NATUURLIJKE KENMERKEN	10
4.1 Habitattypen	10
4.1.1 Verspreiding	10
4.1.2 Verslechtering en verstoring	11
4.2 Noordse woelmuis	11
4.2.1 Verspreiding	11
4.2.2 Verslechtering en verstoring	12
4.3 Soorten van de Vogelrichtlijn	13
4.3.1 Verspreiding	14
4.3.2 Verslechtering en verstoring	16
5 CONCLUSIES	18
GERAADPLEEGDE BRONNEN	19

BIJLAGE

1. Concept-instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Haringvliet

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Haringvlietsluizen gaan op 1 januari 2008 of zo spoedig mogelijk daarna op een kier. Dit betekent dat de huidige innamepunten van zoetwater op Goeree-Overflakkee - Scheelhoek en Zuiderdiep- niet langer voor inname gebruikt kunnen worden. Immers, er zou dan brakwater worden ingenomen dat niet gebruikt kan worden als ruwwater voor de drinkwaterproductie in de duinen en voor de zoetwatervoorziening voor de polders. Daarom is voorzien in een nieuw innamepunt, 500 m ten oosten van het gemaal Koert en een zoetwaterkanaal dat het zoetwater via de noordrand weer terug naar het westen voert.

Het zoetwaterkanaal garandeert de zoetwateraanvoer voor het landelijk gebied en de drinkwatervoorziening en wordt langs de noordrand gecombineerd met natte natuurontwikkeling en recreatieve voorzieningen. Voor de integrale zoetwatervoorziening is in 2003 een inrichtingsplan opgesteld (Van den Broek *et al.*, 2003). Op basis van dit plan is in 2004 een voorontwerp bestemmingsplan opgesteld door de Gemeente Middelharnis (Gemeente Middelharnis, 2004).

1.2 Voorontwerp bestemmingsplan Integrale zoetwatervoorziening

In het Voorontwerp Bestemmingsplan Integrale zoetwatervoorziening is opgenomen welke maatregelen noodzakelijk zijn om het zoetwaterkanaal en de natuurontwikkeling te realiseren. Samenvattend komt het neer op:

- aanleg van een open waterloop (zoetwaterkanaal);
- aanleg van waterberging ten behoeve van waterconservering en buffering onder natte en droge omstandigheden;
- aanleg van 200 ha aaneengesloten natuur (waarvan 70% natte natuur);
- aanleg van ecologische verbindingen;
- aanleg van fiets- en voetpaden ten behoeve van recreatie;
- voorzieningen ten behoeve van voorlichting en educatie;
- maatregelen ter verbetering van de secundaire en primaire waterkering ten behoeve van de veiligheid;
- maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit.

In het bestemmingsplan zijn tevens enkele andere bestemmingswijzigingen opgenomen. Het gaat hierbij om uitbreiding of realisatie van recreatieve voorzieningen:

- uitbreiding van de sportvelden met 12,5 ha;
- uitbreiding van een strand;
- omzetten van een terrein (Nieuw Zeeland) met recreatiewoningen naar permanente bewoning;
- toevoeging van horeca bij de buitenhaven.

1.3 Voortoets

Naar aanleiding van het Voorontwerp Bestemmingsplan Integrale zoetwatervoorziening is een voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 uitgevoerd (Grootjans, 2006). De voorgenomen zoetwatervoorziening en enkele van de recreatieve uitbreidingen liggen namelijk in of grenzen aan het Haringvliet dat als Natura 2000-gebied is beschermd en hebben mogelijk (negatieve) gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied¹. In de voortoets is nagegaan of er een kans bestaat dat de voorgenomen nieuwe bestemmingen significant negatieve effecten hebben en er derhalve een passende beoordeling noodzakelijk is.

Uit de toetsing is gebleken dat de voorgenomen bestemmingswijzigingen negatieve effecten (kunnen) hebben op habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en/ of vogels van de Vogelrichtlijn. In het bijzonder zijn effecten van de aanleg van de inlaatvoorziening, de verbetering van de waterkering en de uitbreiding van het strand te verwachten. Wel is in de voortoets vastgesteld dat er geen kans op significante effecten bestaat en de uitvoering van een passende beoordeling dan ook niet noodzakelijk is.

1.4 Doelstelling

In de voortoets is wel geconcludeerd dat voor de niet significante effecten een vergunning van de Natuurbeschermingswet 1998 aangevraagd moet worden. Voor de aanvraagprocedure is het van belang een verslechterings- en verstoringstoets uit te voeren. In een dergelijke toets wordt de mate van verstoring in beeld gebracht op basis waarvan bevoegd gezag kan bepalen of deze aanvaardbaar is en dus een vergunning verleend kan worden.

In voorliggende verslechterings- en verstoringstoets is nagegaan wat de mate van verslechtering en verstoring van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Haringvliet is. Aangezien uit de voortoets is gebleken dat alleen effecten van de aanleg van de inlaatvoorziening, de verbetering van de waterkering (beide noodzakelijk voor de zoetwatervoorziening) en de uitbreiding van het strand (aanvullende bestemmingswijziging) te verwachten zijn, worden alleen deze drie onderdelen van de bestemmingsplanwijziging (zie opsomming in paragraaf 1.2) in de toetsing meegenomen. Uit de voortoets bleek eveneens dat effecten op de vissoorten van de Habitatrichtlijn uitgesloten zijn, deze dieren wordt dus ook niet in voorliggende toetsing meegenomen.

¹ Naast de Natuurbeschermingswet 1998 is vanuit de natuurwetgeving ook een toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze toetsing is gerapporteerd in Hoffmann (2006).

Wat is de mate van verslechtering en/ of verstoring van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Haringvliet als gevolg van de aanleg van de inlaatvoorziening, de verbetering van de waterkering en de uitbreiding van het strand?

1.5 Werkwijze en leeswijzer

Om bovenstaande vraag te beantwoorden, is nagegaan voor welke natuurlijke kenmerken het Natura 2000-gebied Haringvliet is aangewezen (hoofdstuk 2). Vervolgens is gekeken welke versturende effecten zich mogelijk kunnen voordoen. Deze komen aan bod in hoofdstuk 3. Op basis van de verspreiding van de natuurlijke waarden in de nabije omgeving van het plangebied en mogelijke effecten van de bestemmingswijzigingen heeft de daadwerkelijke toetsing plaatsgevonden (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 zijn de belangrijkste conclusies weergegeven.

2 TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

2.1 Toetsingskader

Het Haringvliet is aangemeld als Vogel- en Habitatrichtlijngebied en zodanig als Natura 2000-gebied (nummer 109) in de Natuurbeschermingswet 1998 opgenomen. De aanmelding is gebaseerd op het voorkomen van een aantal vogels van de Vogelrichtlijn en habitattypen en soorten van de Habitatrichtlijn. Een groot aantal andere soorten heeft geleid tot de begrenzing van het gebied.

Deze soorten en habitattypen vormen dus de kenmerkende natuurwaarden van het gebied, ook wel de natuurlijke kenmerken genoemd. Aantasting van deze natuurlijke kenmerken betekent dus een aantasting van het Natura 2000-gebied. De natuurlijke kenmerken, en de begrenzing waarbinnen deze voorkomen, vormen dan ook het kader waaraan het voorgenomen initiatief getoetst moet worden. Hieronder wordt verder ingegaan op de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de daarbinnen beschermde soorten en habitattypen. De informatie is gebaseerd op de concept-instandhoudingsdoelstellingen zoals geformuleerd in Ministerie van LNV (2005) en tevens opgenomen in bijlage 1.

2.1.1 Begrenzing

Het Natura 2000-gebied beslaat het gehele Haringvliet inclusief het eiland Tiengemeten (figuur 2.1). Op termijn wordt waarschijnlijk ook het natuurontwikkelingsgebied Zuiderdiep aan de actuele begrenzing toegevoegd. Het Haringvliet bestaat uit open water, buitendijkse (gorzen en slikken) en binnendijkse (landbouwgronden op Tiengemeten) gronden. Het plangebied grenst aan het open water van het Haringvliet en de buitendijkse gronden Westplaatbuitengronden en de Meneersche Plaat.

Figuur 2.1. Begrenzing (grijs) Natura 2000-gebied Haringvliet (bron: website Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit www.minlnv.nl). Blauw omlijnd het plangebied bestemmingsplan Integrale zoetwatervoorziening gemeente Middelharnis, in rood is de ligging van het strand, het zoetwaterkanaal en de omliggende natuurontwikkeling weergegeven.

2.1.2 Habitattypen en soorten

In tabel 2.1 is aangegeven welke soorten en habitattypen zijn aangewezen binnen het Natura 2000-gebied Haringvliet. Per soort en type zijn (concept-)instandhoudingsdoelen geformuleerd, deze zijn weergegeven in bijlage 1.

Tabel 2.1. Habitattypen en soorten van het Natura 2000-gebied Haringvliet (*=effecten op basis van voortoets uitgesloten, soort niet in toetsing meegenomen; bij vogels: n=niet broedend; b=broedend)

Habitattypen			
Code	Habitatype	Code	Habitatype
H3270	Beken en rivieren met waterplanten	H6430	Ruigten en zomen
Habitatrichtlijnsoorten			
Soortnr	Soort	Soortnr	Soort
H1095	Zeeprik*	H1106	Zalm*
H1099	Rivierprik*	H1134	Bittervoorn*
H1102	Elft*	H1163	Rivierdonderpad*
H1103	Fint*	H1340	Noordse woelmuis
Vogelrichtlijnsoorten			
Soortnr	Soort	Soortnr	Soort
A005	Fuut - n	A062	Topper - n
A391	Aalscholver – b,n	A081	Bruine kiekendief - b
A026	Kleine zilverreiger - n	A094	Visarend - n
A034	Lepelaar - b, n	A103	Slechtvalk - n
A037	Kleine zwaan - n	A125	Meerkoet - n
A041	Kolgans - n	A132	Kluut – b,n
A043	Grauwe gans - n	A138	Strandplevier - b
A045	Brandgans - n	A140	Goudplevier - n
A048	Bergeend - n	A142	Kievit - n
A050	Smient - n	A156	Grutto - n
A051	Krakeend - n	A160	Wulp - n
A052	Wintertaling - n	A176	Zwartkopmeeuw - b
A053	Wilde eend - n	A177	Dwergmeeuw - n
A054	Pijlstaart - n	A193	Visdief - b
A056	Slobeend - n	A195	Dwergstern - b
A061	Kuifeend - n	A272	Blauwborst – b
Voorstel voor nader op te nemen:			
Code	Habitatype	Soortnr	Soort
H1330	Schorren en zilte graslanden	A137	Bontbekplevier - b
H2130	Grijze duinen	A295	Rietzanger – b
H91E0	Vochtige alluviale bossen		

In de tabel en bijlage zijn tevens drie habitattypen en twee broedende vogels weergegeven voor welke een voorstel ligt om deze aanvullend aan te wijzen. Hoewel deze nog niet zijn opgenomen, en derhalve dus niet zijn aangemerkt als natuurlijke kenmerken, worden deze wel in de toetsing meegenomen. Uit de voortoets is gebleken dat effecten op vissoorten van de Habitatrichtlijn uitgesloten zijn, deze worden in voorliggende toetsing dus niet meegenomen.

2.2 Beoordelingscriteria

Toetsing van het voorgenomen in initiatief dient dus plaats te vinden aan de natuurlijke kenmerken van het Haringvliet. Aangezien uit de voortoets is gebleken dat alleen effecten van de aanleg van de inlaatvoorziening, de verbetering van de waterkering en de uitbreiding van het strand te verwachten zijn, wordt expliciet naar deze drie aspecten gekeken. De drie aspecten wordt zowel afzonderlijk als (indien relevant) in samenhang met elkaar (dus cumulatief) beoordeeld.

Om een genuanceerd beeld van de effecten te hebben en deze eveneens in een bredere ruimtelijke context te kunnen beoordelen, worden de effecten op verschillende niveaus beschouwd:

1. Lokaal

Welke gevolgen hebben de activiteiten op de lokale aanwezigheid van habitattypen en/ of soorten? Ter plaatse van de inlaatvoorziening, waterkering en het strand wordt nagegaan welke effecten op aanwezige natuurlijke kenmerken te verwachten zijn.

2. Natura 2000-gebied

Welke gevolgen hebben de activiteiten op de aanwezigheid van habitattypen en/ of soorten in het gehele Natura 2000-gebied Haringvliet? Mogelijk zijn effecten op lokaal niveau groot, maar is dit lokale effect verwaarloosbaar voor het gehele Natura 2000-gebied waarvoor de instandhoudingsdoelen gelden.

3. Delta

Welke gevolgen hebben de activiteiten op de aanwezigheid van wintervogels in de gehele Deltaregio? De instandhoudingsdoelen voor wintervogels van de Vogelrichtlijn zijn opgesteld voor de hele Delta, daarom worden de effecten op wintervogels ook ten opzichte van de Deltaregio beschouwd.

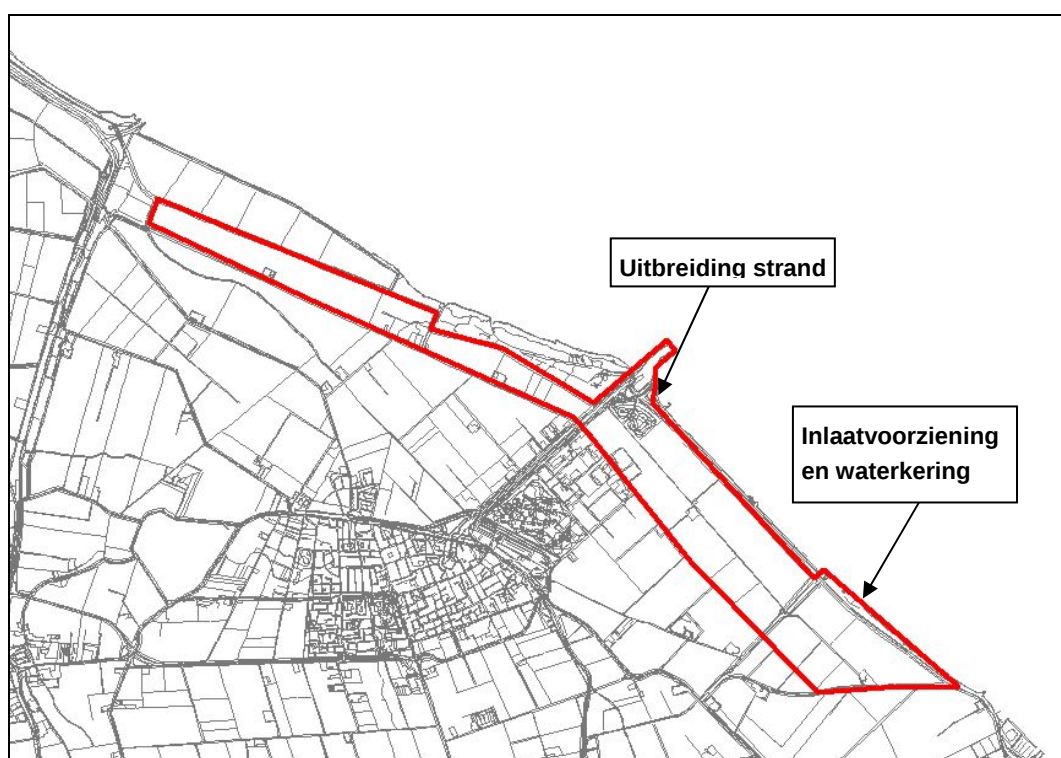
Aangezien het belangrijkste criterium voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten het behalen van de instandhoudingsdoelen betreft, wordt de waarborging van deze als doorslaggevend toetsingscriterium gebruikt. Ten aanzien van bovengenoemde drie niveaus betekent dit dat voor habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en broedvogels het niveau van het gehele Natura 2000-gebied en voor wintervogels de gehele Delta het meest relevant is.

3 MOGELIJKE NEGATIEVE EFFECTEN

3.1 Locaties

Op een tweetal locaties worden mogelijk negatieve effecten verwacht. Direct ten zuiden van de buitenhaven van Middelharnis wordt het bestaande strand uitgebreid. Door het gors ten noordoosten van de Martina Cornelia Polder wordt de inlaatvoorziening voor het zoetwaterkanaal gerealiseerd en wordt de bestaande waterkering verbeterd.

Figuur 3.1. Begrenzing van het plangebied bestemmingsplan Integrale zoetwatervoorziening gemeente Middelharnis. Specifiek aangeduid zijn de locaties van de stranduitbreiding en de inlaatvoorziening voor het zoetwaterkanaal.

3.2 Storingsfactoren

De bestemmingswijzigingen kunnen diverse soorten verstoring opleveren. Op basis van de actuele kennis zijn vernietiging van standplaats of leefgebied, verstoring door licht, geluid of mensen en barrièrewerking het meest waarschijnlijk.

1. Vernietiging / oppervlakteverlies

Ter plaatse van de uitbreiding van het strand langs de buitenhaven van Middelharnis en de inlaatvoorziening voor het zoetwaterkanaal worden de actueel aanwezige biotopen vernietigd. Wanneer deze biotopen uit beschermde habitattypen bestaan of tot het leefgebied van één of meerdere beschermde diersoorten behoren, leiden de nieuwe bestemmingen tot oppervlakteverlies.

2. Verstoring door licht en geluid

In de aanlegfase wordt gewerkt met groot materieel. De werkzaamheden kunnen daarmee leiden tot (extra) verstrooiing van licht en geluid over het Haringvliet.

3. Verstoring door mensen

Uitbreiding van het strand bij de buitenhaven leidt wellicht tot een toename van de recreatiedruk rond deze locatie, wat (mogelijk) gepaard gaat met een toename van verstoring door mensen.

4. Barrièrewerking

De uitbreiding van het strand of de aanleg van de inlaatvoorziening heeft mogelijk een (versterkende) barrièrewerking voor migrerende diersoorten. Alleen soorten die zich via de oeverzone voortbewegen, zullen hierdoor beïnvloed worden.

3.3 Verstoring gevoeligheid

In tabel 3.1 is een overzicht gegeven van de storingsgevoeligheid van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Haringvliet voor hierboven genoemde storingsfactoren. Te zien is dat de habitattypen vooral gevoelig zijn voor oppervlakteverlies, menselijke verstoring en barrièrewerking.

Tabel 3.1. Effecten van verschillende storingsfactoren op habitattypen en soorten van het Haringvliet:
1=oppervlakteverlies, 12=geluid, 15=verstoring door mensen, en 17=barrièrewerking (bron:
Effectenindicator website Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator.aspx>)

Storingsfactor	1	12	15	17
Habitatype 1330	■	■	■	■
Habitatype 2130	■	■	■	■
Habitatype 3270	■	■	■	■
Habitatype 6430	■	■	■	■
Habitatype H91E0	■	■	■	■
Noordse woelmuis	■	...	...	■
Aalscholver (broedvogel)	■	■	■	■
Aalscholver	■	■	■	■
Bergeend	■	■	■	■
Blauwborst (broedvogel)	■	■	■	■
Brandgans	■	■	■	■
Bruine Kiekendief (broedvogel)	■	■	■	■
Dwergmeeuw	■	■	■	■
Dwergstern (broedvogel)	■	■	■	■
Fuut	■	■	■	■
Goudplevier	■	■	■	■
Grauwe Gans	■	■	■	■
Grutto	■	■	■	■
Kievit	■	■	■	■
Kleine Zilverreiger	■	■	■	■
Kleine Zwaan	■	■	■	■
Kluut (broedvogel)	■	■	■	■

Storingsfactor	1	12	15	17
Kluut	■	■	■	■
Kolgans	■	■	■	■
Krakeend	■	■	■	■
Kuifeend	■	■	■	■
Lepelaar	■	■	■	■
Meerkoet	■	■	■	■
Pijlstaart	■	■	■	■
Rietzanger (broedvogel)	■	■	■	■
Slechtvalk	■	■	■	■
Slobeend	■	■	■	■
Smient	■	■	■	■
Strandplevier (broedvogel)	■	■	■	■
Toppereend	■	■	■	■
Visarend	■	■	■	■
Visdief (broedvogel)	■	■	■	■
Wilde eend	■	■	■	■
Wintertaling	■	■	■	■
Wulp	■	■	■	■
Zwartkopmeeuw (broedvogel)	■	■	■	■

■ zeer gevoelig ■ niet gevoelig
 ■ gevoelig ■ n.v.t.
 ... onbekend

De laatste twee storingsfactoren zijn vooral van belang voor karakteristieke diersoorten van de habitattypen. De gevoeligheid voor deze storingsfactoren is ook bij de aangemelde habitatrichtlijnsoorten hoog. Over de gevoeligheid voor verstoring door geluid of mensen is weinig bekend. Het laatste speelt bij vogels van de Vogelrichtlijn wel vaak een belangrijke rol. Verlies aan oppervlakte of barrièrewerking is voor deze soortgroep minder kritiek. In het volgende hoofdstuk wordt de verstoring nader gekwantificeerd.

4 VERSPREIDING EN AANTASTING NATUURLIJKE KENMERKEN

Nu bekend is welke storingsfactoren voor welke natuurlijke kenmerken een negatieve rol kunnen spelen, kan nagegaan worden of er een kans bestaat dat natuurlijke kenmerken daadwerkelijk aangetast worden. Hierna wordt nader ingegaan op het voorkomen van de verschillende habitattypen en soorten en een zich eventueel voordoende aantastende werking.

4.1 Habitattypen

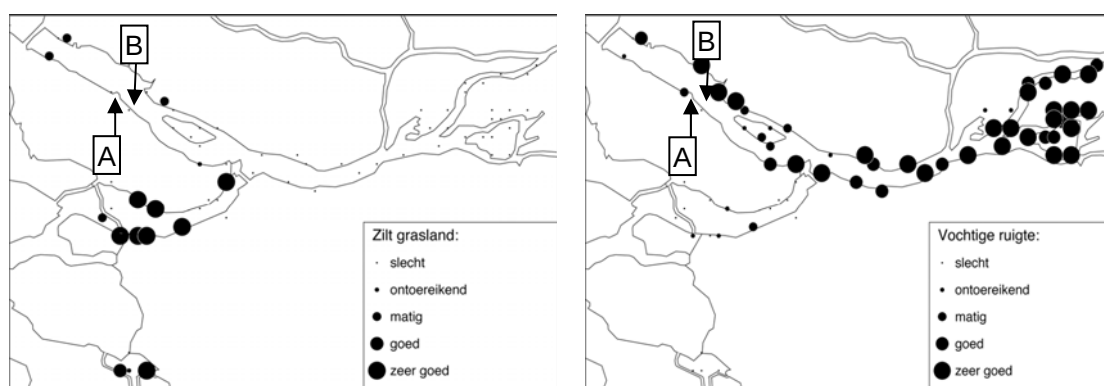
Van de verschillende habitattypen is het voorkomen van 'Schorren en zilte graslanden' (H1330) en 'Ruigten en zomen' (H6430) rondom het plangebied het meest waarschijnlijk. De andere drie komen alleen zee- (H2130) of juist landinwaarts (H3270 en H91E0) voor (Janssen & Schaminée, 2004). De (concept-) instandhoudingsdoelstellingen voor 'Schorren en zilte graslanden' en 'Ruigten en zomen' betreffen behoud van oppervlakte en (verbetering) van kwaliteit.

4.1.1 Verspreiding

Ter plaatse van de uitbreiding van het strand en de inlaatvoorziening liggen gorzen. Tot in de jaren '70 van de vorige eeuw kwamen op de gorzen soorten van de Zeeaster-klasse en het Verbond van Harig wilgenroosje, kenmerkend voor respectievelijk habitatype H1330 en H6430B, voor (Landelijke Vegetatie Databank).

Momenteel bestaan de gorzen echter uit productiegrasland (RWS Ecotopenkaart; eigen waarneming). In figuur 4.1 is te zien dat de kwaliteit van de gorzen als zilt grasland (vergelijkbaar met H1330) of vochtige ruigte (H6430) zeer gering is. Hooguit komen plaatselijk enkele individuen van kenmerkende soorten voor. De vochtige ruigte die rondom de buitenhaven nog voorkomt, ligt geheel op de Meneersche Plaat ten westen van de buitenhaven (Odé & Beringen, 2003). Er kan dan ook geconcludeerd worden dat ter plaatse van de inlaatvoorziening, de dijkverbetering en de stranduitbreiding momenteel geen habitattypen voorkomen waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Figuur 4.1. Kwaliteit van de gorsvegetaties in de kilometerhokken rondom het strand (A) en de inlaatvoorziening (B) als zilt grasland en vochtige ruigte (bron: Odé & Beringen, 2003)

Ook de potenties van beide locaties voor ontwikkeling van schorren, slikken of (brakke) voedselrijke ruigten na openen van de Haringvlietstuinen zijn marginaal. Zo zal het zoutgehalte niet zo ver het Haringvliet binnendringen (ter hoogte van de inlaatvoorziening is het water immers zodanig zoet dat het kan worden ingenomen) en wordt verondersteld dat ontwikkeling van schorren en brakke ruigten zich beperkt tot de Haringvlietmonding en het aangrenzende gebied (Paalvast *et al.*, 1998; Projectorganisatie Realisatie de Kier, 2004).

4.1.2 Verslechtering en verstoring

Ter plaatse van de stranduitbreiding en de inlaatvoorziening komen geen habitattypen voor waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd of zijn potenties aanwezig om deze te ontwikkelen. Vernietiging, verslechtering en/ of verstoring van habitattypen doet zich dan ook niet voor.

Noch op lokaal, noch op regionaal (gehele Haringvliet) niveau leidt de stranduitbreiding of de aanleg van de inlaatvoorziening tot een negatief effect op de habitattypen 'Schorren en zilte graslanden' (H1330) en 'Ruigten en zomen' (H6430). Oppervlakte en kwaliteit van deze habitattypen komen niet in gevaar; realisatie van de voorgenomen activiteiten veroorzaakt geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

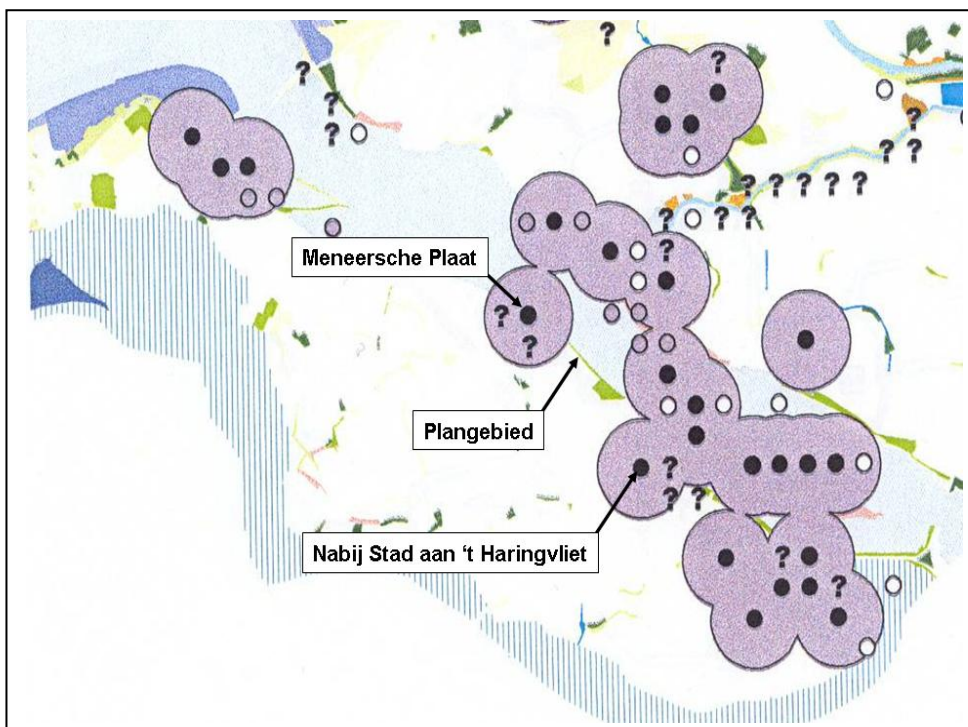
4.2 Noordse woelmuis

Het Haringvliet is als Natura 2000-gebied aangemeld, omwille van het voorkomen van enkele vissoorten en Noordse woelmuis. Op de vissen zijn geen effecten te verwachten (zie paragraaf 1.4). De (concept-)instandhoudingsdoelstellingen voor Noordse woelmuis betreffen behoud van verspreiding en van omvang en kwaliteit leefgebied (zie bijlage 1).

4.2.1 Verspreiding

In en nabij het Haringvliet zijn populaties van Noordse woelmuis bekend van natte ruigten en riet- en kruidenrijke vegetaties langs voormalige kreken en op zilte graslanden van schorren en gorzen (La Haye & Drees, 2004).

Figuur 4.2. Voorkomen van Noordse woelmuis in en rond het Haringvliet in de periode 1990-2000. De zwarte punten geven de waarnemingen aan; de paarse cirkels wijzen op netwerkpopulaties (bron: La Haye, 2001)

In de periode tussen 1990 en 2000 is de Noordse woelmuis op de Meneersche Plaat en binnendijs nabij Stad aan 't Haringvliet aangetroffen (zie figuur 4.2). Van andere gronden rondom het plangebied zijn geen waarnemingen bekend. Voor zover bekend is hier echter ook niet geïnventariseerd. Voor 1969 kwam de Noordse woelmuis mogelijk ook binnendijs, in het plangebied, voor (La Haye, 2001). Na 2000 hebben geen (soortgerichte) inventarisaties plaatsgevonden (Mond. med. R. Witte, coördinator soortbeschermingsplan Noordse woelmuis). Meer recente verspreidingsgegevens van Noordse woelmuis zijn dan ook niet voorhanden.

4.2.2 Verslechtering en verstoring

Lokaal (oppervlakteverlies)

De huidige biotopen ter plaatse van de inlaatvoorziening voldoen niet als leefgebied voor Noordse woelmuis. Er komen geen rietuigten of (natte) zilte graslanden voor. Daarnaast is het gebied droog waarmee het ook geschikt is voor andere woelmuissoorten. Deze (vooral Aard- en Veldmuis) vormen concurrenten voor de Noordse woelmuizen en verdringen ze.

Natura 2000-gebied (barrièrewerking)

Het is wel mogelijk dat het gors gebruikt wordt als migratieroute. Bekende populaties uit de omgeving maken deel uit van een netwerkpopulatie die zich uitstrekt van de Meneersche Plaat en de Beninger / Korendijsche slikken tot en met het eiland Tiengemeten en de Hellegatsplaten in het Volkerak (zie figuur 4.2; La Haye, 2001). Het gors ligt tussen deze gebieden en is dus mogelijk van belang bij uitwisseling tussen de populaties en daarmee voor het voortbestaan van de soort in het Natura 2000-gebied.

De inlaatvoorziening doorsnijdt deze (mogelijke) route. Bij de aanleg van de inlaat voor de zoetwatervoorziening gaat een stukje gors verloren, dat kan dienen als “stepping stone”. Mitigatie is dan ook wenselijk.

De schade aan het gors kan worden gemitigeerd door de zuigbuis van de waterinlaat te verlengen. Over deze buis kan na aanleg grond worden aangebracht waardoor het gors weer een aaneengesloten gebied vormt. Hierdoor vindt er een tijdelijke aantasting van het gors plaats. Van Noordse woelmuizen is bekend dat ze goede zwemmers zijn, zo zijn er gegevens van kolonisatie van eilanden 1.500 meter van het vaste land (La Haye & Drees, 2004). Het overbruggen van het open water langs het inlaatwerk, op het moment dat het gors gedurende een korte periode nog niet is hersteld, zal dan ook geen problemen opleveren. De tijdelijke schade aan het gors zal niet van invloed zijn op het eventuele voorkomen van de Noordse woelmuis, noch op de migratie.

Aanvullend kan gesteld worden dat andere barrières tussen Meneersche Plaat en de zuidoostelijk gelegen populaties, zoals de buitenhaven van Middelharnis of de jachthaven van Stad aan 't Haringvliet, vele malen groter zijn. De inlaatvoorziening leidt dus niet tot aanvullende barrièrewerking en heeft daarmee geen effect op het niveau van het gehele Natura 2000-gebied.

Barrièrewerking moet worden tegengegaan door de zuigbuis te verlengen en na aanleg weer af te dekken met grond, zodat het gors weer een aaneengesloten gebied vormt.

Noch op lokaal, noch op regionaal (gehele Haringvliet) niveau leidt de aanleg van de inlaatvoorziening tot een negatief effect op Noordse woelmuis. Verspreiding en omvang en kwaliteit van het leefgebied komen niet in gevaar; realisatie van de voorgenomen activiteiten veroorzaakt geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

4.3 Soorten van de Vogelrichtlijn

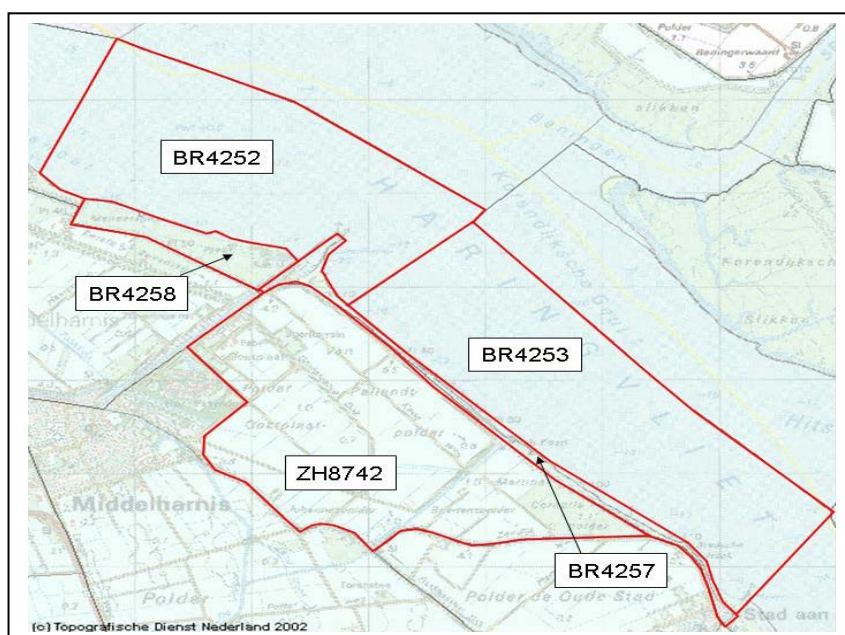
Het voorkomen van een groot aantal vogelsoorten (en hun aantallen) heeft geleid tot de aanwijzing van het Haringvliet als Vogelrichtlijngebied. Het merendeel van deze vogelsoorten betreft wintergasten. Daarnaast hebben enkele vogelsoorten, die broedend voorkomen, bijgedragen aan de aanwijzing. De (concept-) instandhoudingsdoelstellingen voor de vogels betreffen voornamelijk het behoud van omvang en kwaliteit leefgebied. Per soort zijn aanvullend doelstellingen voor het behoud van een bepaalde sleutelpopulatie opgenomen (zie bijlage 1).

4.3.1 Verspreiding

Wintervogels

Rondom het strand en de toekomstige inlaatvoorziening liggen vijf SOVON vogelgebieden waarbinnen wintervogels geteld zijn (figuur 4.3). Het strand en de inlaatvoorziening liggen in telgebied BR4257. BR4258 betreft de Meneersche Plaat. BR4252 en BR4253 beslaan het open water van het Haringvliet ten noorden en noordoosten van de plangrenzen. ZH8742 betreft de polders aan de zuidwestzijde.

Figuur 4.3. SOVON vogelgebieden rondom het plangebied

De tellingen (seizoensmaxima) over de jaren 1995-2000 zijn weergegeven in tabel 4.1. Te zien is dat rondom het plangebied een aantal soorten relatief veel voorkomt. Van Brandgans, Kuifeend en Meerkoet is meer dan 2,5% van de Deltapopulatie rond het plangebied aangetroffen. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het merendeel van de vogels (zeker voor wat betreft Brandgans en Meerkoet) is waargenomen in BR4252. De aantallen in (BR4257) en direct langs (BR4253) het plangebied zijn beperkt. Hetzelfde geldt ook voor de andere waargenomen soorten. Alleen Pijlstaarten komen juist relatief veel op het gors onderlangs de dijk voor. De zes waargenomen dieren vallen echter in het niet bij de regionale populatie.

De aantallen Brandgans, Kleine zwaan, Kolgans, Kuifeend, Meerkoet en Smient leveren een substantiële bijdrage aan de aantallen genoemd in de instandhoudingsdoelen. Zoals te zien is, liggen de aantallen uit de instandhoudingsdoelen echter (veel) lager dan de getelde aantallen in de Delta. Voor Kleine zwaan is dit verschil aanzienlijk, wat de bijdrage van 148% verklaart.

Tabel 4.1. Seizoensmaxima van Vogelrichtlijnsoorten over 1995-2000 in de verschillende telgebieden rond het plangebied (niet waargenomen Vogelrichtlijnsoorten zijn weggelaten) en de bijdrage aan de regionale populatie en instandhoudingsdoel (bron: www.deltavogelatlas.nl)

Soort	BR4252	BR4253	BR4257 (plangebied e.o.)	BR4258	ZH8742	Totaal rond plangebied (lokale populatie)	Deltapopulatie	Bijdrage aan Deltapopulatie (%)	Instandhoudingsdoel	Bijdrage aan instandhoudingsdoel (%)
Aalscholver	14	3	2	7	0	25	5.300	0,5	1.500	1,7
Bergeend	8	1	0	4	0	13	12.100	0,1	8.000	0,2
Brandgans	1.579	105	222	914	0	2.820	67.300	4,2	15.000	18,8
Fuut	24	10	2	9	2	47	14.300	0,3	4.000	1,2
Goudplevier	182	0	0	0	0	182	24.000	0,8	4.000	4,6
Gauwe Gans	348	68	0	333	7	756	87.600	0,9	20.000	3,8
Grutto	11	0	0	0	0	12	3.000	0,4	400	3,0
Kleine Zwaan	1	32	0	0	5	37	2.620	1,4	25	148,0
Kluut	5	0	0	0	0	5	2.450	0,2	5.000	0,1
Kolgans	92	0	0	25	0	117	98.600	0,1	1.000	11,7
Krakeend	80	11	0	0	0	91	5.200	1,7	2.000	4,6
Kuifeend	1.013	379	86	236	20	1.733	35.900	4,8	8.000	21,7
Meerkoet	357	317	248	74	9	1.003	37.100	2,7	10.000	10,0
Pijlstaart	1	0	6	0	0	7	10.300	0,1	2.000	0,4
Smient	1.600	504	40	370	0	2.514	176.400	1,4	35.000	7,2
Wilde eend	766	323	23	510	25	1.648	85.400	1,9	35.000	4,7
Wintertaling	34	2	0	0	0	36	7.800	0,5	5.500	0,7
Wulp	54	9	0	29	0	93	18.300	0,5	12.000	0,8

Broedvogels

De kwalificerende broedvogels (zie bijlage 1) zijn op basis van broedbiotoop onder te verdelen in drie groepen. Het merendeel van de vogels broedt op open, kaal tot schaars begroeid terrein. Het gaat hierbij om Dwergstern, Visdief, Strandplevier, Bontbekplevier, Kluut en Zwartkopmeeuw. Bruine kiekendief, Blauwborst en Rietzanger broeden met name in riet en ruigte. Aalscholers broeden in bomen (zie tabel 4.2).

Tabel 4.2. Preferent broedbiotoop van de Vogelrichtlijnsoorten van het Haringvliet

Soort	Kale grond	Riet/ruigte	Bomen
Aalscholver			X
Blauwborst		X	
Bontbekplevier	X		
Bruine kiekendief		X	
Dwergstern	X		
Kluut	X		
Rietzanger		X	
Strandplevier	X		
Visdief	X		
Zwartkopmeeuw	X		

Van het plangebied zijn nauwelijks broedvogeltelgegevens beschikbaar. Op basis van de aanwezige biotopen langs het strand en bij de inlaatvoorziening valt het voorkomen van broedvogels uit de laatste twee groepen bij voorbaat af (rietruigte en bomen zijn immers afwezig). Ook broedvogels van open grond zijn onwaarschijnlijk. De dichte grasmat is voor deze soorten weinig interessant. Op vergelijkbare grasgorzen van de Meneersche Plaat zijn geen open terrein-broeders waargenomen (Zweers, 2005). Slechts langs de randen van de Meneersche Plaat, waar de gorzen een opener karakter met kreekinsnijdingen hebben, zijn vier broedparen van de Kluut vastgesteld. Gegeven het feit dat jaarlijkse aantallen broedparen in het westelijk deel van het Haringvliet rond de 200 tot 400 bedraagt (Strucker, 2005), kan gesteld worden dat deze bijdrage zeer beperkt is. Aangezien dergelijke biotopen ter plaatse van het strand en de inlaatvoorziening niet aanwezig zijn, is de verwachting dat op deze locaties geen kwalificerende vogels broeden.

4.3.2 Verslechtering en verstoring

Negatieve effecten doen zich dus (mogelijk) alleen voor op overwinterende vogels. Zoals al in hoofdstuk 3 werd gemeld, zijn met name verstoring door mensen en in mindere mate verstoring door licht en geluid relevante storingsfactoren. Aangezien verstoring door mensen (en hiermee gepaard gaande licht en geluid) afkomstig zijn van het strandgebruik dan wel de aanlegwerkzaamheden, worden deze apart besproken.

Verstoring door strandgebruik

Uitbreiding van het strand leidt tot verhoogde recreatiedruk op het open water en de buitendijkse delen, en heeft daarmee een blijvende verstoring tot gevolg. Het strandgebruik zal echter wel voornamelijk in het zomerhalfjaar plaatsvinden. Verstoring van wintergasten is dan niet aan de orde.

Verstoring tijdens aanleg

Tijdens de aanleg van het strand de inlaatvoorziening en de verbetering van de waterkering zullen werklieden regelmatig het gors betreden. Wanneer de werkzaamheden in het winterhalfjaar worden uitgevoerd, veroorzaken ze een tijdelijke verstoring van aanwezige wintervogels. Een deel van het gors (telgebied BR4257) en omliggend open water (BR4552 en BR4253) zal hiermee minder geschikt worden voor wintergasten.

Voor steltlopers, eenden en ganzen varieert de verstoringafstand van enkele tientallen tot honderden meters. Zo worden Kuifeenden verstoord bij een afstand van ongeveer 300 meter (Krijgsveld *et al.*, 2004). Dit betekent dat ongeveer 14 hectare rondom het strand en 14 hectare rondom de inlaatvoorziening tijdelijk minder geschikt is. Op lokaal niveau (binnen de aangegeven telgebieden in het Haringvliet; ongeveer 1.280 ha) is dit een afname met $2 \times 1,1\%$ is 2,2%. Wanneer de wintervogels evenredig over de telgebieden verdeeld zijn, betekent dit dat slechts enkele individuen van Brandgans, Kuifeend, Meerkoet, Smient en Wilde eend verstoord worden. Op het niveau van de gehele Delta, en daarmee voor de aantallen genoemd in de instandhoudingsdoelen, is deze verstoring marginaal.

Mitigatie, door de werkzaamheden buiten de winterperiode uit te voeren, is niet wenselijk. De werkperiode bedraagt enkele maanden, hetgeen zou betekenen dat ook in de broedperiode gewerkt moet worden. Dit zou gepaard (kunnen) gaan met verstoring van broedvogels en daarmee tot overtreding van de Flora- en faunawet leiden. In de Flora- en faunawet zijn immers alle broedvogels (en dus niet alleen de kwalificerende soorten) beschermd (zie ook Hoffmann, 2006).

Op lokaal niveau treedt bij de aanleg van de inlaatvoorziening een geringe tijdelijke verstoring op; twee procent van het omliggende gebied is tijdelijk minder geschikt voor wintervogels. Op het niveau van het Haringvliet dan wel de gehele Delta treedt geen tot slechts een marginale verstoring op. Omvang en kwaliteit leefgebied van de verschillende vogels komen niet in gevaar; realisatie van de voorgenomen activiteiten veroorzaakt geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

5 CONCLUSIES

Habitattypen

Ter plaatse van de stranduitbreiding en de inlaatvoorziening komen geen habitattypen voor waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd of zijn potenties aanwezig om deze te ontwikkelen. Vernietiging, verslechtering en/ of verstoring van de Natura 2000 habitattypen doet zich dan ook niet voor.

Noch op lokaal, noch op regionaal (gehele Haringvliet) niveau leidt de stranduitbreiding of de aanleg van de inlaatvoorziening tot een negatief effect op de habitattypen 'Schorren en zilte graslanden' (H1330) en 'Ruigten en zomen' (H6430). Oppervlakte en kwaliteit van deze habitattypen komen niet in gevaar; realisatie van de voorgenomen activiteiten veroorzaakt geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Noordse woelmuis

Noordse woelmuis komt niet in het plangebied voor. Het gors ter plaatse van de geplande inlaatvoorziening doet mogelijk wel dienst als stepping stone in de migratieroute tussen omliggende populaties. De inlaatvoorziening doorsnijdt deze (mogelijke) route. Het gors moet na de aanleg van de inlaatvoorziening dan ook hersteld worden door na aanleg de aanzuigbuis weer met grond te bedekken. De tijdelijke schade aan het gors zal niet van invloed zijn op het eventuele voorkomen van de Noordse woelmuis.

Barrièrewerking moet worden tegengegaan door de zuigbuis te verlengen en na aanleg weer met grond af te dekken, zodat het gors weer een aaneengesloten gebied vormt.

Noch op lokaal, noch op regionaal (gehele Haringvliet) niveau leidt de aanleg van de inlaatvoorziening tot een negatief effect op Noordse woelmuis. Verspreiding en omvang en kwaliteit van het leefgebied komen niet in gevaar; realisatie van de voorgenomen activiteiten veroorzaakt geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Vogels

Rondom het plangebied komen alleen enkele wintervogels, waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd, in noemenswaardige aantallen voor. De biotopen voldoen niet als geschikte broedplaats voor de verschillende kwalificerende broedvogels. Verstoring van de wintervogels wordt alleen tijdens de aanleg verwacht.

Op lokaal niveau treedt bij de aanleg van de inlaatvoorziening een geringe tijdelijke verstoring op; twee procent van het omliggende gebied is tijdelijk minder geschikt voor wintervogels. Op het niveau van het Haringvliet dan wel de gehele Delta treedt geen tot slechts een marginale verstoring op. Omvang en kwaliteit leefgebied van de verschillende vogels komen niet in gevaar; realisatie van de voorgenomen activiteiten veroorzaakt geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broek, T. van den, R. Speets & E. Luning, 2003. Zoetwatervoorziening en natuurontwikkeling Noordrand Goeree-Overflakkee. Integraal inrichtingsplan. Royal Haskoning projectnr. 9P0477. In opdracht van Provincie Zuid-Holland. Royal Haskoning, Rotterdam.

Grootjans, K. H. T., 2006. Voortoets Natuurbeschermingswetgeving 1998 voor zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee. Passende beoordeling vereist? Royal Haskoning projectnr. 9S116.a0. In opdracht van Provincie Zuid-Holland. Royal Haskoning, Rotterdam.

Gemeente Middelharnis, 2004. Voorontwerp Bestemmingplan Integrale zoetwatervoorziening. December 2004. Gemeente Middelharnis, Rotterdam.

Hoffmann, A. H., 2006. Toetsing aan de Flora- en faunawet van de Integrale zoetwatervoorziening Gemeente Middelharnis. Royal Haskoning projectnr. 9S116.a0. In opdracht van Provincie Zuid-Holland. Royal Haskoning, Rotterdam.

Janssen, J. A. M. & J. H. J. Schaminée, 2003. Europese Natuur in Nederland. Habitattypen. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Janssen, J. A. M. & J. H. J. Schaminée, 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Krijgsveld, K. L., S. M. J. van Lieshout, J. van der Winden & S. Dirksen, 2004. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg bv / Vogelbescherming Nederland, Zeist.

La Haye, M., 2001. De noordse woelmuis op de Zuid-Hollandse Eilanden in 2000. VZZ rapportnr. 2001.15. VZZ, Arnhem.

La Haye, M. & J. M. Drees, 2004. Beschermingsplan Noordse woelmuis. Ministerie van LNV, directie IFA/Bedrijfsuitgeverij, Den Haag.

Ministerie van LNV, 2005. Gebiedendocument – Werkdocument t.b.v. voorbereiding ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Natura 2000 gebied 109 - Haringvliet. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Odé, B. & R. Beringen, 2003. Floristisch Meetnet Oevers Zoete Rijkswateren 2002; uitwerking tweede ronde Zoete Getijdewateren. FLORON-rapport 29 / RIZA nota 2003.006 / BM 03.01. Stichting FLORON, Leiden.

Paalvast, P., W. Iedema, M. Ohm & R. Posthoorn (redactie), 1998. MER Beheer Haringvlietssluisen. Over de grens van zoet en zout. Deelrapport ecologie en landschap. RIZA rapport 98.051. RIZA, Lelystad.

Projectorganisatie Realisatie de Kier, 2004. Haringvlietssluisen op een Kier. Effecten op natuur en gebruiksfuncties. Notanummer AP/2004.07. Stuurgroep Realisatie de Kier.

Strucker, R. C.W., M. S.J. Hoekstein & P. L. Meininger, 2005. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2004. Met een samenvatting van 2003. Rapport RIKZ/2005.016. Rijksinstituut voor Kust en Zee, Middelburg.

Zweers, H., 2005. Broedvogelinventarisatie Meneersche Plaat 2005. Vogelwerkgroep NLGO, Dirksland

Bijlage 1

Concept-instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Haringvliet

Natura 2000 gebied 109 - Haringvliet

Kenschets

Natura 2000 Landschap: Noordzee, Waddenzee en Delta

Status: Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn

Site code: NL1000015 + NL9802018

Beschermde natuurmonument: 21 natuurmonumenten (BN/SN)

Beheerder: Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en particulieren

Provincie: Zuid-Holland

Gemeente: Cromstrijen, Dirksland, Goedereede, Hellevoetsluis, Korendijk,

Middelharnis, Oostflakkee

Oppervlakte: 11.131 ha

Gebiedsbeschrijving

Het Haringvliet in z'n huidige vorm is een afgesloten zeearm in open verbinding met het Hollandsch Diep. Het ontstond in 1970 door voltooiing van de Haringvlietssluisen. Het water, dat voorheen tot aan Willemstad (Hollandsch Diep) zout was, werd zoet tot aan de sluisen en het getij werd beperkt tot een amplitude van 20-30 cm. De afsluiting veranderde stromings- en sedimentatiepatronen die leidden tot extra sedimentatie in het gebied, die in de jaren zeventig gepaard ging met accumulatie van verontreinigingen met (volgens onderzoek in 2000 nog actuele) risico's voor het ecosysteem. Ook de hoeveelheid nutriënten in het water is na de afsluiting toegenomen, maar was altijd aanzienlijk lager dan in de rivieren.

Het Haringvliet kende tot 1970 brakke en zoute oeverzones. In het gebied zijn sindsdien door erosie van de oevers aanzienlijke oppervlakten riet en biezen verloren gegaan. Een deel van de rietlanden en zilte gorzen is door begrazing omgevormd in grasland van brakke bodem (zilverschoonverbond), terwijl onbegraasde delen zich ontwikkeld hebben tot riet, brakke ruigte en struweel; de ruigten vormen de grootste groeiplaats van heemst in ons land.

Zeer belangrijk broedgebied voor kustbroedvogels als pleviertjes en sterns (kluut, bontbekplevier, strandplevier, visdief en dwergstern) en broedvogels van rietruigtes (bruine kiekendief, blauwborst, rietzanger). Tevens samen met Krammer-Volkerak belangrijkste broedgebied in Nederland voor de zwartkopmeeuw. De betekenis voor watervogels ligt vooral bij de slikken en grasgorzen en blijkt onder meer uit de aantallen grauwe ganzen, brandganzen en grutto's, terwijl het gebied in het bijzonder van belang is voor lepelaars, met gemiddeld bijna een kwart van de Nederlandse populatie van niet-broedvogels.

Begrenzing

Uitbreiding met Plangebied Zuiderdiep (400 ha) waar op termijn getijdennatuur zal worden gerealiseerd hetgeen onder meer uitbreiding van het leefgebied van de noordse woelmuis met zich mee kan brengen. Dit project is een verder gevorderd stadium dan dat aan de Spuimond dat wel onderdeel uitmaakt van het Habitatrichtlijngebied. Zuiderdiep en Spuimond maken geen deel uit van het Vogelrichtlijngebied omdat dit alleen begrensd kan worden op grond van actuele vogelwaarden. Verder aantal technische aanpassingen vooral gelet op de beschermde natuurmonumenten die alle in hun geheel in het gebied zijn gelegen.

Natura 2000 database

Habitattypen

Code Habitattype

H3270 Beken en rivieren met waterplanten

H6430 Ruigten en zomen

Habitatrichtlijnsoorten

Soortnr Soort

H1095 Zeeprik

H1099 Rivierprik

H1102 Elft

H1103 Fint

H1106 Zalm

H1134 Bittervoorn

H1163 Rivierdonderpad

H1340 Noordse woelmuis

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr Soort

A005 Fuut - n

A391 Aalscholver – b,n

A026 Kleine zilverreiger - n

A034 Lepelaar - b,n

A037 Kleine zwaan - n

A041 Kolgans - n

A043 Grauwe gans - n

A045 Brandgans - n

A048 Bergeend - n

A050 Smient - n

A051 Krakeend - n

A052 Wintertaling - n

A053 Wilde eend - n

A054 Pijlstaart - n

A056 Slobeend - n

A061 Kuifeend - n

A062 Topper - n

A081 Bruine kiekendief - b

A094 Visarend - n

A103 Slechtvalk - n

A125 Meerkoet - n

A132 Kluut – b,n

A138 Strandplevier - b

A140 Goudplevier - n

A142 Kievit - n

A156 Grutto - n

A160 Wulp - n

A176 Zwartkopmeeuw - b

A177 Dwergmeeuw - n

A193 Visdief - b

A195 Dwergstern - b

A272 Blauwborst – b

Voorstel voor het aanvullen van de database:

H1330 Schorren en zilte graslanden

H2130 Grijze duinen

H91E0 Vochtige alluviale bossen

A137 Bontbekplevier - b

A295 Rietzanger – b

Kernopgaven

- 1.06 **Herstel estuarium:** Herstel Haringvliet als estuaria 1130 met een natuurlijke verdeling
- zoet-zout, vooral voor trekvis, zoals zeepril, elft, fint en zalm, en mede voor brakke variant van ruigten en zomen (harig wilgenroosje) 6430_B en (brakke) schorren en zilte graslanden 1330.
- 1.14 **Leefgebied noordse woelmuis:** Behoud van geïsoleerde eilanden als leefgebied voor noordse woelmuis (onbereikbaar voor concurrenten).
- 1.17 **Broedgelegenheid en foerageergebied:** Behoud habitat broedvogels als grote en dwergster, visdief, lepelaar, foerageergebied voor ganzen.
- 3.09 **Vochtige graslanden:** Herstel glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart) 6510_B en blauwgraslanden 6410.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

- **H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)**
Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A).
Toelichting Het habitatype schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A) komt hier in beperkt oppervlakte voor in laagtes tussen brakke zilverschoongraslanden.
- **H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (“grijze duinen”)**
Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit habitatype grijze duinen, *kalkarm* (subtype B).
Toelichting Het habitatype grijze duinen, *kalkarm* (subtype B) komt hier op kalkarm substraat voor in de noordwesthoek van het gebied; er zijn weinig kansen voor verbetering van de (matige) kwaliteit;
- **H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri* p.p. en *Bidention* p.p.**
Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.
Toelichting Het habitatype komt hier onder meer voor in de vorm van de associatie van blauwe waterereprijs en waterpeper (*Polygono-Veronicetum anagallidis-aquaticae*). Na de afsluiting van het Haringvliet is de oppervlakte sterk afgenomen. Het habitatype, dat landelijk in een gunstige staat van instandhouding verkeert, zal ongetwijfeld profiteren als een deel van de vroegere getijdenwerking in ere wordt hersteld.
- **H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones**
Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit van ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B).
Toelichting Het Natura 2000 gebied vormt het belangrijkste gebied voor de brakke variant met Heemst binnen subtype B van het habitatype. Dit is een variant die landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert.
- **H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)**
Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van vochtige alluviale bossen, *zachthoutoibossen* (subtype A), en *essen-iepenbossen* (subtype B).
Toelichting Het habitatype komt momenteel over geringe oppervlakte voor, maar kan verder ontwikkeld worden op onder andere Tiengemeten. Het subtype verkeert alleen in het zoetwatergetijdengebied in een gunstige staat van instandhouding, zodat de landelijke opgave juist hier voor een belangrijk deel gerealiseerd kan worden. Op iets hogere delen kan ook het subtype B (Iepen-Essenbos) in het gebied ontwikkeld worden.

Soorten

– **H1095 Zeeprk**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied en verbetering verbinding met belangrijke leefgebieden buiten het Natura 2000 gebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en de Maaspopulaties. De gewenste verbinding heeft betrekking op het Natura 2000 gebied Voordelta.

– **H1099 Rivierprk**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en de Maaspopulaties. De populatie zal duurzamer worden door verbetering van de verbinding met het Natura 2000 gebied Voordelta.

– **H1102 Elft**

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied en verbetering verbinding met belangrijke leefgebieden buiten het Natura 2000-gebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Opgroeigebied van groot (potentieel) belang. Vroeger bovenstrooms (buiten Nederland) paaipopulaties in Rijn, Maas, Schelde en Eems, maar in deze rivieren vrijwel uitgestorven. De gewenste verbinding heeft betrekking op het Natura 2000 gebied Voordelta.

– **H1103 Fint**

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied en verbetering verbinding met belangrijke leefgebieden buiten het Natura 2000-gebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Doortrekgebied van groot belang en opgroeigebied van groot belang. Het gaat waarschijnlijk vooral om finten van de voormalige grootste paaipopulatie. Die lag in het zoetwatergetijdengebied, waaronder de Biesbosch. De gewenste verbinding heeft betrekking op het Natura 2000 gebied Voordelta.

– **H1106 Zalm**

Doel Behoud kwaliteit leefgebied binnen het gehele Natura 2000-gebied en verbinding met belangrijke leefgebieden buiten het Natura 2000 gebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Doortrekgebied van groot belang. Betreft vooral de Rijnpopulatie, die zich begint te herstellen. De gewenste verbinding heeft betrekking op het Natura 2000-gebied Voordelta.

– **H1134 Bittervoorn**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie, maar op termijn is een achteruitgang van populatie en leefgebied acceptabel als dit ten gunste gaat van meer bedreigde habitattypen en soorten, zoals trekvissen.

Toelichting Het Haringvliet ligt niet binnen een van de kerngebieden voor de soort in Nederland; het is de vraag in hoeverre de soort zich weet te handhaven bij het herstellen van het estuariene karakter van het gebied.

– **H1163 Rivierdonderpad**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De rivierdonderpad verkeert momenteel in een gunstige staat van instandhouding in de grote rivieren. Achteruitgang van de populatie en het leefgebied in het Haringvliet kan veroorzaakt worden door het gedeeltelijk openen van de Haringvlietsluizen (de belangrijkste opgave in het gebied) of door verwijdering van harde oeververdedigingen.

– **H1340 *Noordse woelmuis**

Doel Behoud verspreiding en behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatiegrootte.

Toelichting Het betreft hier een grote populatie, die een belangrijke rol in het gehele Deltagebied vervult. Het Haringvliet is mede van belang door de isolatie van populaties op de eilanden, zoals Tiengemeten.

Broedvogels

– **A391 Aalscholver**

Doel Geen instandhoudingsdoel.

Toelichting Er bevindt zich slechts een kleine kolonie aalscholers op de Ventjagersplaten (2002 66 paren).

– **A081 Bruine kiekendief**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 20 paren.

Toelichting Bruine kiekendief is van oudsher een vrij zeldzame broedvogel. Vanaf de 70-er jaren een sterke toename tot circa 30 paren begin 90-er jaren. Daarna stabiel op een iets lager niveau (2002 20 paren).

– **A132 Kluut**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 200 paren.

Toelichting Alle zeearmen in de Delta zijn van groot belang als broedgebied voor de Kluut. Qua belang neemt het Haringvliet een middenpositie in. Belangrijke deelgebieden zijn de Scheelhoek en de Slijkplaten (nieuw opgespoten eilandjes ten behoeve van natuurontwikkeling) en de Ventjagersplaten. Mede door de natuurontwikkeling is de populatie duidelijk toegenomen (1993-97 gemiddeld 176 paren, 1998-2002 gemiddeld 404 paren).

– **A137 Bontbekplevier**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minste 5 paren ten behoeve van sleutelpopulatie van het noordelijk Deltagebied.

Toelichting In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 4-9 paren bontbekplevieren vastgesteld.

– **A138 Strandplevier**

Doel Herstel omvang en kwaliteit leefgebied voor herstel populatie van circa 20 paren ten behoeve van sleutelpopulatie Deltagebied van ten minste 350 paren.

Toelichting De strandplevier is van oudsher broedvogel in 10-tallen paren met als belangrijkste broedplaats de Scheelhoek en het Quackgors bij Hellevoetsluis. Door de Deltawerken ontstonden tijdelijke broedplaatsen door het opspuiten van zand bij de Hellegatsdam en het droogvallen van de Ventjagersplaat. Opspuiten van zand ten behoeve van natuurontwikkeling bij de Scheelhoek en de Slijkplaat leidde weer tot een snelle toename van het aantal broedparen (in 2000 31 paren). Vegetatiesuccessie en begrazing leiden tot snelle afname.

– **A176 Zwartkopmeeuw**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie als bijdrage aan sleutelpopulatie Deltagebied van ten minste 400 paren.

Toelichting Het eerste zekere broedgeval van de zwartkopmeeuw werd vastgesteld op de Scheelhoek in 1959. Pas in de 80-er jaren werd het een regelmatige broedvogel in snel toenemende aantallen met een (voorlopig?) maximum in 2001 met 389 paren. Belangrijkste broedplaats zijn de natuurontwikkelingseilandjes langs de Scheelhoek.

– **A193 Visdief**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van tenminste 2.000 paren.

Toelichting Net als elders in Nederland viel de populatie van de visdief halverwege de 19e eeuw sterk terug. Belangrijkste broedplaats was de Scheelhoek met maximaal 6.000-7.000 paren in 1946. Begin 60-er jaren waren ze vrijwel verdwenen als broedvogel. Momenteel broeden weer ruim 2.000 paren; maximaal werden 2.774 paren geteld in 1998. Belangrijkste deelgebieden zijn opgespoten eilandjes langs de Scheelhoek en op de Slijkplaat.

– **A195 Dwergstern**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 100 paren.

Toelichting De populatieontwikkeling van de dwergstern is identiek aan die van de visdief. Halverwege de 19e eeuw was sprake van een sterke achteruitgang. Belangrijkste broedplaats was de Scheelhoek met maximaal 200 paren in de 1944-53. Begin 60-er jaren waren ze vrijwel verdwenen als broedvogel. Momenteel broeden weer circa 100 paren; maximaal werden 141 paren geteld in 1998. Belangrijkste deelgebieden zijn de t.b.v. natuurontwikkeling opgespoten eilandjes langs de Scheelhoek, op de Slijkplaat en bij de Ventjagersplaten.

– **A272 Blauwborst**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 250 paren.

Toelichting Van oorsprong was de blauwborst vermoedelijk slechts een onregelmatige broedvogel langs het Haringvliet (o.a. Scheelhoek 50-er jaren). Pas in de 80-er jaren vond op uitgebreide schaal kolonisatie plaats van nieuw ontstane rietruigtes op drooggevalen platen en verruigde gorzen. Begin 90-er jaren werden bij niet geheel volledige tellingen maximaal tegen de 300 paren geteld. Voor de periode 1999-2003 wordt het aantal paren op gemiddeld 260 geschat.

– **A295 Rietzanger**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 200 paren.

Toelichting Van oorsprong was de rietzanger een schaarse broedvogel langs het Haringvliet. Pas in de 80-er jaren vond kolonisatie plaats van nieuw ontstane rietruigtes op drooggevalen platen en verruigde gorzen. Begin 90-er jaren werden bij niet geheel volledige tellingen maximaal tegen de 200 paren geteld. Voor de periode 1999-2003 wordt het aantal paren op gemiddeld 200 geschat.

Niet-broedvogels

– A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Deltagebied van ten minste 4000 vogels (maandgemiddelde). Enige afname als gevolg terugkeer van de zoet-zout gradiënt of als gevolg van natuurlijke successie binnen het visbestand is aanvaardbaar.

Toelichting Aantallen futen niet van nationale of internationale betekenis. Sinds de jaren tachtig toegenomen, maar recent enigszins fluctuerend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijk matige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

– A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Deltagebied van ten minste 1500 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen aalscholers niet van nationale of internationale betekenis. In de jaren zeventig was het Haringvliet een belangrijk foerageergebied, maar terwijl de landelijke populatie groeide namen de aantallen in hier af, met name sinds het midden van de jaren negentig. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– A026 Kleine zilverreiger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio

Deltagebied van ten minste 100 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zilverreigers niet van nationale of internationale betekenis. De soort is in de jaren negentig verschenen. Nog onvoldoende gegevens voor trendberekening. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Deltagebied van ten minste 350 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen lepelaars van internationale en grote nationale betekenis. Vanaf eind jaren tachtig sterk toegenomen. Tegenwoordig het belangrijkste gebied na de Waddenzee, met gemiddeld ongeveer 20% van de Nederlandse vogels. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A037 Kleine zwaan**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Deltagebied van ten minste 25 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen niet van nationale of internationale betekenis. In de jaren tachtig toegenomen maar recent weer afgenomen, verloop beantwoordt ongeveer aan het Nederlandse beeld. De landelijk matige staat van instandhouding is gebaseerd op een afname die waarschijnlijk vooral wordt veroorzaakt door processen in de broedgebieden, daarom geen herstelopgave.

– **A041 Kolgans**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Deltagebied van ten minste 1000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen kolganzen niet van nationale of internationale betekenis. Toegenomen volgens het landelijke beeld, maar met relatief grote fluctuaties in relatie tot beperkte aantallen. Om te foerageren minder afhankelijk van de grasgorzen (Beninger en Korendijkse Slikken) dan de Brandgans, die ook als rustgebied gebruikt worden als in het najaar wordt gefoerageerd op binnendijkse akkers (oogstresten). Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A043 Grauwe gans**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Deltagebied van ten minste 20.000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen grauwe ganzen van nationale en internationale betekenis. Om te foerageren minder afhankelijk van de grasgorzen (Beninger en Korendijkse Slikken) dan de Brandgans, die ook als rustgebied gebruikt worden als in het najaar wordt gefoerageerd op binnendijkse akkers (oogstresten). Sterk toegenomen na 1990, enigszins vertraagd ten opzichte van de landelijke trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A045 Brandgans**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio

Deltagebied van ten minste 15.000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen brandganzen van nationale en internationale betekenis. Belangrijkste wetland na de Waddenzee, met gemiddeld ongeveer 10% van de Nederlandse vogels. Vooral op grasgorzen als de Beninger- en Korendijkse Slikken. Toegenomen volgens het landelijke populatieverloop. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A048 Bergeend**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Deltagebied van ten minste 8000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen bergeenden niet van nationale of internationale betekenis. Sinds begin jaren negentig toegenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A050 Smient**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio

Deltagebied van ten minste 35.000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen smienten van internationale betekenis. Vooral op grasgorzen als de Beninger- en Korendijkse Slikken, en overdag ook pleisterend in de Scheelhoek, van waaruit 's nachts gefoerageerd wordt in de Grevelingen (Slikken van Flakkee). Doorgaande toename tot eind jaren negentig, daarna enige terugval. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A051 Krakeend**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio

Deltagebied van ten minste 2000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen krakeenden van nationale en internationale betekenis. Samen met de Biesbosch het belangrijkste gebied in Nederland, met gemiddeld bijna 10% van de Nederlandse vogels. Verspreid over het gebied, o.a. foeragerend op draadalggen die op verdedigingswerken en strekdammen groeien. Toegenomen volgens de landelijke populatietrend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A052 Wintertaling**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio

Deltagebied van ten minste 5500 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen wintertalingen van nationale betekenis. Grootste deel jaren tachtig en negentig min of meer stabiel, recent enige toename. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave.

– **A053 Wilde eend**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio

Deltagebied van ten minste 35.000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen wilde eenden niet van nationale of internationale betekenis. Desondanks belangrijkste wetland na de Westerschelde en Saeftinghe. Hoogste aantallen in de wintermaanden. Min of meer stabiel, net als de landelijke populatie. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A054 Pijlstaart**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio

Deltagebied van ten minste 2000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen pijlstaarten niet van nationale of internationale betekenis. Aantallen enigszins fluctuerend, geen duidelijke trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave.

– **A056 Slobeend**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio

Deltagebied van ten minste 1250 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen slobeenden niet van nationale of internationale betekenis. Verhoogde aantallen rond 1990, afgezien daarvan stabiel. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A061 Kuifeend**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Deltagebied van ten minste 8000 vogels (maandgemiddelde). Enige afname als gevolg terugkeer van de zoet-zout gradiënt of als gevolg van natuurlijke successie binnen het visbestand is aanvaardbaar.

Toelichting Aantallen kuifeenden van nationale betekenis. Toegenomen tot begin jaren negentig, daarna enigszins fluctuerend. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig op grond van verwachte afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen en eventueel oligotrofiëring. De landelijke drempelwaarde is hierop afgestemd zodat een herstelopgave niet noodzakelijk is.

– **A062 Topper**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied van ten minste 500 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen toppers niet van nationale of internationale betekenis. Weliswaar belangrijkste gebied na IJsselmeer en Waddenzee, maar daaraan veruit ondergeschikt.

Aantallen fluctueren maar recent gemiddeld hoger dan in de periode 1985-95. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, omdat de landelijk ongunstige staat van instandhouding betrekking heeft op de zoute wateren.

– **A094 Visarend**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied.

Toelichting Aantallen visarenden niet van nationale of internationale betekenis. Aantalsverloop met optimum rond 1995, daarna weer afgenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A103 Slechtvalk**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied van ten minste 20 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen slechtvalken van nationale betekenis. Vijfde wetland in Nederland. Aantallen sinds begin jaren tachtig sterk toegenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A125 Meerkoet**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied van ten minste 10.000 vogels (maandgemiddelde). Enige afname als gevolg terugkeer van de zoet-zout gradiënt of als gevolg van natuurlijke successie binnen het visbestand is aanvaardbaar.

Toelichting Aantallen meerkoeten niet van nationale of internationale betekenis. Aantalsverloop met grootschalige fluctuaties, optima rond 1980 en begin jaren negentig. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave.

– **A132 Kluut**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied van ten minste 2500 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen kluten niet van nationale of internationale betekenis. Aantallen enigszins fluctuerend, geen duidelijke trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want er is geen landelijke herstelopgave.

– **A140 Goudplevier**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied van ten minste 5000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen goudplevieren niet van nationale of internationale betekenis. Maakt vooral gebruik van de grasgorzen, hoogste aantallen tijdens de (najaars)trek. Aantallen sterk fluctuerend, geen duidelijke trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende omdat de landelijk ongunstige staat van instandhouding vooral betrekking heeft op gebieden buiten het Natura2000 netwerk.

– **A142 Kievit**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied van ten minste 4000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen kieviten niet van nationale of internationale betekenis. Desondanks belangrijkste wetland in Nederland. Maakt vooral gebruik van de grasgorzen, verspreid over het winterhalfjaar. Aantallen in de jaren tachtig toegenomen, daarna fluctuerend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want er is geen landelijke herstelopgave.

– **A156 Grutto**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied van ten minste 400 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen grutto's van nationale betekenis. Belangrijkste wetland na Waddenzee en Uiterwaarden IJssel. Aantallen toegenomen, vooral in de jaren tachtig, maar met grote fluctuaties. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijk ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op gebieden buiten het Natura2000 netwerk en condities in de broedgebieden.

– **A160 Wulp**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied van ten minste 12.000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen wulpen niet van nationale of internationale betekenis. Aantalsverloop met optimum rond 1985, recent gemiddeld lagere aantallen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

– **A177 Dwergmeeuw**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Deltagebied.

Toelichting Aantallen dwergmeeuwen niet van nationale of internationale betekenis. Aantalsverloop met enkele uitschieters, geen duidelijke trend. Landelijk matig ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied, dus handhaving van de huidige situatie is hier voldoende.

AANVULLENDE DOELEN

Broedvogels

– A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud huidige sleutelpopulatie van ten minste 270 paren.

Toelichting Recente tellingen wijzen op een populatie van circa 270 paren.

Synopsis

Habitattypen Landelijke staat van instandhouding Rel. bijdrage van het gebied in NL

Doelstelling oppervlakte Doelstelling kwaliteit

H1330_A - - = >

H2130_B - - - = =

H3270 + + > =

H6430_B - ++ = =

H91E0_A - - > >

H91E0_B - - - > >

Soorten Landelijke staat

van instandhouding Rel. bijdrage van het gebied in NL Doelstelling leefgebied

Doelstelling populatie

H1095 - ++ = >

H1099 + ++ = =

H1102 - - ++ > >

H1103 - - ++ > >

H1106 - - ++ = >

H1134 - - = =

H1163 - + = =

H1340 - - ++ = =

Broedvogelsoorten Landelijke staat van instandhouding Rel. bijdrage van het gebied aan de NL pop. Doelstelling leefgebied Doelstelling populatie

A391 – Aalscholver + - geen geen

A081 – Bruine kiekendief + - = =

A132 – Kluut - + = =

A137 - Bontbekplevier - - - = =

A138 – Strandplevier - - + > >

A176 – Zwartkopmeeuw + ++ = =

A193 – Visdief - + = =

A195 – Dwergstern - - ++ = =

A272 – Blauwborst + + = =

A295 – Rietzanger - - = =

Niet-broedvogelsoorten Landelijke staat van instandhouding Rel. bijdrage van het gebied aan de NL pop. Doelstelling leefgebied Doelstelling populatie

A005 - Fuut - - = (<) = (<)
 A391 - Aalscholver + - geen geen
 A026 - Kleine zilverreiger + - = =
 A034 - Lepelaar + ++ = =
 A037 - Kleine zwaan - - = =
 A041 - Kogans + - = =
 A043 - Grauwe gans + + = =
 A045 - Brandgans + + = =
 A048 - Bergeend + - = =
 A050 - Smient + - = =
 A051 - Krakeend + + = =
 A052 - Wintertaling - + = =
 A053 - Wilde eend + - = =
 A054 - Pijlstaart - - = =
 A056 - Slobeend + - = =
 A061 - Kuifeend - + = (<) = (<)
 A062 - Toppereend - - - = =
 A094 - Visarend + - = =
 A103 - Slechtvalk + + = =
 A125 - Meerkoet - - = (<) = (<)
 A132 - Kluut - - = =
 A140 - Goudplevier - - - = =
 A142 - Kievit - - = =
 A156 - Grutto - - + = =
 A160 - Wulp + - = =
 A177 - Dwergmeeuw - x = =